

UNT.SE

Den 7 november är det europeiska radondagen. En rad länder genomför kampanjer för att öka kunskapen om riskerna med radon. Fokus i år är den nya EU-lagstiftningen som ställer nya och hårdare krav på radonsänkande

arbete.

I Sverige har vi sedan 2002 en nationell målsättning som säger att radonhalten i alla bostäder år 2020 ska var lägre än 200 Bq per kubikmeter luft.

Radonarbetet i Sverige är visserligen uppdelat på flera myndigheter, men när det gäller radon i bostäder har kommunerna ansvar för den operativa tillsynen enligt miljöbalken. De kan besluta om att förhöjda radonhalter utgör olägenhet för människors hälsa och om åtgärder behöver vidtas. Tyvärr är det enbart i ett fåtal kommuner som arbetet utförs på ett tillfredställande sätt.

Varför tar kommunerna inte ansvaret på största allvar när 400-500 personer årligen drabbas av lungcancer som en direkt följd av radon?

Vi tror att flera samverkande faktorer påverkar:

- **Myndigheterna, främst Boverket, har nedprioriterat frågan.** När den senaste kampanjen genomfördes 2006 ökade antalet mätningar och åtgärder markant, för att åren därefter successivt minska.
- **Regeringens beslut 2014 att ta bort det så kallade radonbidraget.**
- **Ansvaret för radonfrågan är fördelat på nio myndigheter.** Det gör att ingen har ett övergripande ansvar.

Om dagens låga nivå på mätningar och åtgärder fortsätter kommer de nationella målen att nås först runt år 2060. Med resultatet att tusentals människor drabbas av lungcancer – helt i onödan.

Häromåret kom ett EU-direktiv, som nu håller på att implementeras i svensk lagstiftning. Arbetet leds av Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM. Kraven på ett aktivt radonsänkande arbete kommer därför att aktualiseras ytterligare. Kommunernas engagemang och ansvar i detta arbete kommer att vara av central betydelse.

Glädjande nog har SSM föreslagit sig själva till att bli den myndighet som tar ett nationellt övergripande samordningsansvar. Den första uppgiften för SSM blir att ta fram en nationell handlingsplan för hantering av de långsiktiga riskerna till följd av radonexponering i bostäder, offentliga byggnader och arbetsplatser.

Detta leder till att högre och skarpare krav ställs på landets kommuner, bland annat föreslår SSM en förändring av Plan- och Bygglagen (PBL), som innebär att kommunernas planläggning utformas så att bostäder byggs på mark som inte medför olägenhet för människors hälsa i fråga om radon.

De ska också delta i arbetet med att kartlägga de områden där radonhalten i byggnader förväntas överskrida det nationella referensvärdet, samt eventuellt bistå Arbetsmiljöverket med att identifiera arbetsplatser och byggnader med för höga radonhalter.

Tillsammans med andra myndigheter ska de ansvara för att systematiskt inhämta uppgifter om radonhalter från radonkällor i såväl mark som byggnadsmaterial och vatten.

Vi, som dagligen möter företrädare från myndigheter, kommuner och fastighetsägare, ställer oss tveksamma till att landets kommuner idag har beredskap och kunskap för att på allvar hantera dessa frågor.

Vi vill därför att de ansvariga myndigheterna snarast ger tydliga direktiv om hur kommunerna ska utföra sitt arbete. Kommunerna bör samtidigt, förslagsvis genom SKL, analysera och identifiera vilka hinder som föreligger för att nå de nationella målen till 2020.

Sammantaget finns det i dag mycket starka skäl för landets kommuner att snarast intensifiera sitt arbete med att höja sin kunskap om radon, och i praktiken utöva sitt lagstadgade tillsynsansvar.

Dag Sedin

Ordförande, Svensk Radonförening
